

Ohje taimimyymälöille vieraskasvilajien taimien myynnistä *Vieraslajiasioiden neuvottelukunnan esitys*

Esityksen valmistelu

Ohje taimimyymälöille vieraskasvilajien taimien myynnistä on valmisteltu Vieraslajiasioiden neuvottelukunnassa asiantuntijoiden yhteistyönä. Vieraslajiasioiden neuvottelukunta on kokouksessaan 9.9.2014 käsitellyt esitystään ja hyväksynyt sen sähköpostikokouksessa 3.-17.10.2014.

Haitallisten vieraskasvien leviäminen kuriin

Suomessa on useita haitallisia sekä tarkkailtavia tai paikallisesti haitallisia vieraskasvilajeja. Haitallisia vieraskasveja ovat esimerkiksi etelänruttojuuri, isotuomipihlaja, jättipalsami ja komealupiini sekä eräät piiskut. Jättiputket sekä kurturuusu on luokiteltu erityisen haitallisiksi vieraslajeiksi. Merkittävä osa haitallisista vieraskasvilajeista on alun perin tuotu Suomen puutarhoihin tai puistoihin koristekasveiksi. Ongelmalliseksi ne ovat osoittautuneet levitessään luontoon ja aiheuttaessaan suuriakin muutoksia kasvupaikoillaan, esimerkiksi syrjäyttäessään alkuperäisiä lajeja. Kansallisen vieraslajistrategian tavoitteena on, että haitallisten vieraskasvien leviäminen estetään jo varhaisessa vaiheessa.

Haitalliset vieraskasvit pois myynnistä

Vieraslajien leviämisen ennaltaehkäisy on helpompaa, halvempaa ja tehokkaampaa kuin jo luontoon levinneiden ja sinne sopeutuneiden esiintymien poistaminen tai leviämisen estäminen. Tästä syystä Vieraslajiasioiden neuvottelukunta esittää, että erityisen haitallisiksi tai haitallisiksi luokiteltuja vieraskasvilajeja ei tulisi olla myytävänä sekä että niiden leviämisvaarasta ja haitoista luonnolle on syytä tiedottaa selvästi myymälöissä. Myös tarkkailtavien tai paikallisesti haitallisten vieraskasvien osalta tiedottamisen tulisi olla näkyvää. Tällaisten lajien osalta pitäisi muistuttaa, että niiden leviäminen puutarhasta on syytä estää. Tämä edellyttää, että kasvien myynnin yhteydessä olisi saatavissa tiedot ja ohjeet siitä, miten leviämisen estäminen varmistetaan.

Kaupunkien puistoihin, puutarhoihin, tienvarsiin sekä muille laajoille alueille on istutettu usein vieraslajeja. Vieraslajiasioiden neuvottelukunta esittää, että viheralan tulisi luopua haitallisten vieraslajien käytöstä kokonaan ja tarjota haitattomia kasvivaihtoehtoja istutuskasveiksi. Samalla viheralaa tulisi kannustaa korvaamaan jo istutettujen haitallisten vieraskasvien esiintymät haitattomilla vaihtoehdoilla. Neuvottelukunta kannustaa, että viheralan edustajat ja ympäristöviranomaiset laatisivat yhdessä listan tarkkailua vaativista kasveista, joita ei pitäisi käyttää laajamittaisissa tai haavoittuviin elinympäristöihin rajautuvissa istutuksissa.

Muiden Euroopan maiden haitalliset vieraskasvit varoittavana esimerkkinä

Muissa Euroopan maissa haitallisiksi todettuihin vieraskasveihin on syytä kiinnittää myös huomiota. Näiden lajien säilymis- ja leviämisedellytykset Suomessa voivat parantua ilmastonmuutoksen myötä.

Vieraslajiasioiden neuvottelukunta katsoo, että ennen kuin Suomessa otetaan kokonaan uusi koriste- tai puutarhakasvi myyntiin, pitäisi asiantuntijoiden tarkistaa Eurooppalaisen ja Välimerenmaiden kasvinsuojelun järjestön EPPO:n (European and Mediterranean Plant Protection Organization) lista haitallisista kasvilajeista (http://www.eppo.int/INVASIVE_PLANTS/ias_lists.htm). Mikäli laji on listalla, tämän lajin ottamista myyntiin suositellaan välttämään. Tarkastelussa on kuitenkin otettava huomioon Suomen ilmaston ankaruus. Uusien tuotantoon ja myyntiin tulevien kasvien ominaisuudet on syytä selvittää monipuolisesti ennen markkinointia. Ennen kuin uutta lajia kannattaa laajemmin tuottaa, täytyy tietää sen ilmastollinen kestävyys sekä muut tärkeät ominaisuudet Suomen olosuhteissa. Sellaisten kasvilajien myyntiin ottamista on syytä välttää, joiden on todettu voivan levitä luontoon ja syrjäyttää luonnonvaraisia lajeja.

Tarkkailu tärkeää

Etenkin uusien vierasperäisten koriste- ja hyötykasvien leviämistä on syytä tarkkailla. Koristekasvit ovat usein nopeakasvuisia ja hyvin kilpailevia. Jos laji on lisäksi tehokas lisääntymään ja säilymään Suomen olosuhteissa, sen riski aiheuttaa ongelmia luonnossamme kasvaa. Myös taimien ja kasvualustojen mukana mahdollisesti tulevia rikkakasveja, kasvitauteja tai kasvintuhoojia tulee neuvottelukunnan näkemyksen mukaan tarkkailla ja pyrkiä hävittämään ne jo alkuvaiheessa.

Hyvät tuoteselosteet ja huomiotaulut kertovat vieraslajiriskistä

Vieraslajiriskistä voidaan tiedottaa esimerkiksi kuvallisten tuoteselosteiden yhteydessä tai huomiotauluihin. Tarkkojen kasvilajitietojen lisäksi tuoteselosteisiin on hyvä merkitä symbolilla haitallinen vieraslaji ja voimakkaasti leviävä laji. Tarkempaa tietoa kootaan kasvikohtaisiin huomiotauluihin, joita voidaan tulostaa vieraslajiportaalista myymälään esille laitettavaksi tai asiakkaille jaettavaksi.

Vieraslajiriskin kannalta tärkeitä tietoja ovat kasvin alkuperä, kyvykyys karata puutarhasta sekä luettelo maista, joissa sitä pidetään haitallisena vieraslajina.

Huomiotauluissa kuvataan kasvin leviämiskyky ja selvitetään ne elinalueet, joilla kasvi on levittäytynyt laajalle. Niissä on hyvä mainita ne luontotyyppit, jotka ovat erityisen alttiita kyseisen lajin aiheuttamalle uhalle, esimerkiksi ”älä istuta kasvia x hiekkadyynien, lehtojen ja niittyjen lähelle” tai ”älä istuta 50 km lähemmäs rannikkoa”.

Suosituksia kasvin leviämisen estämiseksi on hyvä olla esillä. Esimerkiksi ”leikkaa varret kukkimisen jälkeen”, ”älä istuta joenvarsien lähelle”, ”älä vie puutarhajätettä metsään” tai ”käytä vain hyvin rajatuissa istutuksissa”.

Korvaavia lajeja haitallisten vieraskasvien tilalle

Vieraslajiasioiden neuvottelukunta kannustaa taimistoja ja puutarhakeskuksia harkitsemaan vieraskasvilajeja korvaavien turvallisempien lajien markkinoimista asiakkaille. Markkinoinnissa on syytä

nostaa esiin niitä vaihtoehtoja, joiden ominaisuudet tunnetaan. Tällaisia lajeja voivat olla perinteiset puutarhakasvilajit, joiden ei ole huomattu leviävän luontoon. Lajit voivat olla myös eksoottisia, jos niiden leviämiskyky Suomen oloissa on kasvukauden pidentyessäkin rajallinen. Haitallisista vieraslajeistakin (esim. kurturuususta ja kanadanpiiskusta) tunnetaan lajikkeita, jotka eivät leviä haitallisesti. Lajikkeiden ja kantojen välillä voi olla eroa mm. siementuotossa, mikä on hyvä huomioida vaihtoehtoja punnitessa. On kuitenkin muistettava, että monet monivuotiset kasvit leviävät kasvullisesti.

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Vieraslajiasioiden neuvottelukunta kannustaa viranomaisten, puutarhaviljelyn ja puutarhakaupan väliseen yhteistyöhön vieraslajien leviämisen ehkäisemiseksi. Kaikkien puutarha-alan toimijoiden vastuulla on tarkkailla ja levittää tietoa puutarhoissa ja puistoissa käytettävistä vieraslajikasveista. EU:n vieraslajiasetuksen ja lainsäädännön uudistumisen myötä voi tulla myös vieraskasvilajien maahantuontiin ja myyntiin liittyviä rajoituksia.

Lisätietoa:

vieraslajit.fi

Maa- ja metsätalousministeriön yhteyteen perustettu Vieraslajiasioiden neuvottelukunta toimii kansallisena asiantuntijaelimenä vieraslajeja koskevissa kysymyksissä ja linjauksissa. Neuvottelukunnan tehtävät perustuvat valtioneuvoston 15.3.2012 tekemään periaatepäätökseen Kansallisesta vieraslajistrategiasta.

Vieraslajiasioiden neuvottelukunnan tärkeimpinä tehtävinä ovat vieraslajistrategian ja lainsäädännön toimeenpanon seuranta ja koordinointi. Neuvottelukunta seuraa vieraslajien levinneisyyttä ja haitallisuutta sekä torjuntatoimenpiteiden edistymistä. Lisäksi neuvottelukunta tekee ehdotuksia ja esityksiä tarvittavista toimenpiteistä ja riskinarvioinneista sekä ylläpitää vieraslajien luetteloita. http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/luonnonvarat_luonnon_monimuotoisuus_ymparisto/vieraslajit/neuvottelukunta.html